

СУЧАСНЕ І ТРАДИЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

У статті зроблено спробу аналізу позитивних і негативних результатів упровадження сучасних і традиційних методів навчання. Акцентовується увага на необхідності вдалого поєднання цих методів залежно від цілей і завдань. Автор статті доводить, що застосування повністю або сучасних, або традиційних технологій негативно позначається на навчальному процесі, тоді як їх гармонійна комбінація позитивно впливає на засвоєння дисципліни.

Ключові слова: сучасні та традиційні методи навчання; граматико-перекладний метод навчання; комунікативний метод; мультимедійне навчання; дистанційне навчання; електронне навчання; розвиток дитини.

Постановка проблеми. Загальновідомий факт, що наша система освіти все ще здебільшого спирається на традиційні методи. Існує нагальна потреба поєднати традиційне навчання із сучасними методами викладання, електронними навчальними посібниками. Маємо різницю в оцінці фахівців щодо використання традиційних методів навчання та сучасних методів навчання: декотрі з них кажуть, що традиційні методи навчання є найкращими, а дехто, – що ми повинні використовувати тільки сучасні методи навчання для надання якісної конкурентоспроможної освіти. На мій погляд, є потреба у збереженні балансу між використанням традиційних і сучасних методів навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні (П. Бех, С. Гапонова, Є. Пасов та ін.) і зарубіжні (Ж. Бротон, М. Веллес, Д. Скрівенер, Р. Уайт, Ч. Хедфілд та ін.) дослідники останнім часом приділяють увагу негативному впливу нових мультимедійних технологій на фізичне здоров'я учнів, а також відзначають деяке погіршення загального рівня теоретичних знань учнів за умов використання виключно комунікативних методик навчання і мультимедійних технологій. Зауважимо, що за кордоном використання інноваційних освітніх програм має багаторічний досвід, що сприяло накопиченню фактів, необхідних для аналізу результатів їхнього впровадження.

Мета статті. В оцінці методів навчання науковці діляться на три групи: одна група надає перевагу традиційним методам навчання; друга – сучасним; а третя група підтримує комбінацію обох задля досягнення результативності навчання. У цій статті ми намагалися з'ясувати переваги й недоліки кожного методу та можливості поєднання як традиційних, так і сучасних методів навчання для ефективного засвоєння дисципліни, зробити спробу аналізу інформації по різних типах популярних засобів навчання.

Виклад основного матеріалу. Сучасні батьки стають все більш вибагливими до розвитку своєї дитини (фізичного, емоційного, інтелектуального, психологічного), тоді як учні виявляють зацікавленість в отриманні всіх можливих знань. В конкурентному житті про навчання тільки традиційними методами не може бути й мови, бо багато дисциплін вимагають технологічного оснащення, як-то історичні й природничі науки, предмети яких важко сприйняти й зрозуміти за допомогою простої дошки, необхідні демонстрації, відеопрезентації. Але чи має сучасне навчання тільки позитивні результати, а традиційне – виключно негативні? Перш ніж заглибитись у дискусію, розглянемо риси традиційних і сучасних методів навчання за умови, що можна ситуативно трактувати переваги як недоліки і навпаки.

Традиційні методи навчання. У традиційному методі навчання викладачі з іноземної мови передають знання за допомогою крейди й дошки. Після закінчення лекції студенти переглядають свої нотатки і намагаються їх запам'ятати. Основною метою традиційного навчання є складання іспиту. Традиційна методика є в основному функціональною процедурою, яка зосереджується на ізольованих знаннях і навичках, на певній галузі, пов'язаній із життям чи роботою студентів. Багато учнів вивчають мову для конкретних інструментальних цілей, що призвело до викладання ESP – англійської для спеціальних цілей, коли зміст курсу обмежено специфічною лексикою та граматиною обраного поля. Словник, фрази та зразки речень навіть із комунікативної англійської мови було виключено.

Типовою рисою традиційної методики є «взаємодія, у якій переважає вчитель» (Broughton, 1994, с. 109-111). Це поширене ставлення ґрунтується на твердженні, що достатньо уважно слухати й навчання відбудеться, тому що традиційні методи здебільшого перекладають відповідальність на вчителя.

У викладанні граматики згідно з традиційними методами акцентовано увагу на формальній стороні мови: граматико-перекладний метод засновано на переконанні, що граматику можна засвоїти за допомогою практики багаторазового повторення мовних структур. У процесі навчання іноземних мов використання рідної мови студентів можна трактувати як спосіб збереження часу: спілкування на першій мові показує, чи дійсно студенти зрозуміли основний момент, поняття нового слова або граматичне відношення між словами.

Типовим є ставлення до помилок у «традиційників»: якщо виникла неточність, викладачеві рекомендується якнайшвидше виправити її («роблячи помилки, учень засвоює неправильне мовлення і розвиває небажану звичку»), тоді як при запам'ятовуванні діалогів і виконанні тренувальних вправ шанси помилитися мінімальні.

Слід згадати ще одну рису традиційного навчання – його обов'язкову наступність, постійну послідовність дій. Починається урок із повторення змісту попереднього заняття. На черговому кроці пояснюється новий матеріал, який закріплюється за допомогою вправ, а потім учитель підсумовує тему й задає завдання на наступний раз. Ми бачимо, що учні/студенти завжди знають відомий алгоритм.

На думку деяких авторів, недостатньо уваги при традиційному навчанні приділяється тренуванню основних мовленнєвих навичок: читання та письма, мовлення та аудіювання. Замість того, щоб говорити й отримати сенс, студенти перевантажені мовною інформацією, «правилами, прикладами, парадигмами слів, вправами» (Broughton, 1994, с. 39). «Такий підхід за стільки років виробив покоління не-комунікаторів» (Broughton, 1994, с. 39), які відчувають розчарування, усвідомлюючи, що вони не можуть розмовляти у звичайних життєвих ситуаціях. Письмо ж узагалі може використовуватись як форма покарання. Для прикладу ситуація з практики: написати сто разів «я не повинен жувати гумку в школі».

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що традиційне викладання іноземної мови базується на формальному підході до мови як сукупності граматичних правил і величезної кількості слів, які об'єднуються відповідно до цих правил. Але традиційне

навчання має певні переваги, які можна водночас розглядати як недоліки сучасних методів навчання:

- традиційний метод навчання є дешевшим, ніж сучасні методи навчання, які роблять його більш придатним у школах сільської місцевості;
- деякі предмети найкраще вивчаються за допомогою дошки, оскільки необхідно пояснювати концепцію на кожному кроці;
- учитель і учень більше взаємодіють між собою, тому емоційний розвиток особистості не страждає. Можна сказати, що при традиційному навчанні в класі більше дисципліни;
- від викладача не вимагається спеціальних технічних знань і він може глибоко зосередитися на своїй темі для якісної передачі знань студентам;
- традиційні методи навчання меншою мірою навантажують зір і психіку студентів, аніж сучасні методи навчання, які, крім погіршення психофізичного стану, викликають звикання студентів до зміни рухливих зображень, «залежність» від потреби в постійній зацікавленості, втрату здатності зосереджуватись на теоретичному матеріалі.

Сучасні методи і засоби навчання. На відміну від традиційних методів навчання сучасні орієнтовані на студента: «Студент найкраще мотивується практикою, у якій він відчуває мову комунікативною і переходить до більш повної компетенції в іноземній мові» (Broughton, 1994, с. 47). Багато професіоналів визначають цей метод як комунікативний, оскільки мета навчання змінилася: замість граматичної компетентності набула пріоритету комунікативна компетентність. Р. Уайт виголошує три принципи сучасної методики: 1) «пріоритет мовлення»; 2) «наголос на змістовності тексту»; 3) «абсолютний пріоритет усної методики в класі» (White, 1988, с. 11).

Зупинимося на формуванні мовленнєвих навичок: аудіювання, говоріння, читання і письмо. Їх можна розділити на дві групи: рецептивні (слухання і читання) і продуктивні (мовлення і письмо). Ці навички складаються із суб-навичок. Наприклад, читання включає в себе зчитування (читання для суті), сканування (читання для конкретної інформації), інтенсивне читання та загальне читання. За словами Дж. Скрівенера, «завдання слід давати від найлегших до найважчих» (Scrivener, 2005, с. 268).

Усі сучасні методи навчання заохочують розмовляти іноземною мовою, хоч і з помилками. Важливим є й інший аспект діяльності – це контекст і мета. Ч.Хедфілд стверджує, що діяльність, яка відображає реальне життя і яка має мету «більш цікаву й мотивуючу для учнів» (Hadfield, J. and Ch., 2003, с. 4).

Викладання граматики сучасним способом теж є невід'ємною частиною програм. Гарний спосіб залучення учнів до викладу граматики – персоналізація: вони завжди зацікавлені в особистих справах, учителях, друзях і т. д. Заохочення студентів до «гри» є теж дуже ефективним у навчанні граматиці. Представлення нової граматичної структури може бути так званим «керованим відкриттям». Учитель «спрямовує люей на те, щоб відкрити речі, які вони не знали» (Scrivener, 2005, с. 268). Є також багато сучасних способів навчання лексики: поєднати слова із зображеннями, перевірити значення слів у словнику, підібрати слова до визначень, здійснити «мозковий штурм» слів на задану тему, розділити слова на групи тощо. Багато людей погоджуються, що найкраще опанувати лексику під час її використанні. «Мову, яка не є контекстною, важко запам'ятати і використовувати» (Broughton, (1994, с. 41-43).

Узагальнюючи, можемо сказати, що традиційний граматико-перекладний метод зосереджується на правилах і практикує переклад, тоді як метою сучасної мовної освіти є навчання спілкуванню. Граматико-перекладний метод надає перевагу процедурам і має обмежену кількість прийомів і видів діяльності (лекція, переклад, вправа тощо), тоді як комунікативне викладання мови пропонує безліч заходів із різними цілями. Граматико-перекладний метод спирається на правила запам'ятовування і викладає ізольовані елементи лексики, проте комунікативне навчання мові більше використовує контекстуальну інформацію та практикує ситуації, близькі до життєвих, привабливі для учнів. Граматико-перекладний метод стверджує, що учні добре навчаються, якщо вони слухають учителя і не роблять помилок, а комунікативний підхід до мови передбачає експериментування з мовою, щоб навчитися користуватися нею.

Автором дослідження В.Бумовою (Boumová, 2008) (Болгарія) «Традиційні і сучасні методи навчання англійської: переваги і недоліки» було проведено експеримент, де навчання проводилося протягом трьох місяців у двох групах за традиційною

і комунікативною методиками. Експеримент планувався на півріччя, але батьки «традиційників» почали скаржитись, що дітям важко, нудно і в них немає бажання вчитися, тому експеримент довелося припинити. Як не дивно, після тестових завдань на перевірку знань учні традиційної групи показали вищі результати. Оскільки експеримент було перервано, на ці результати не можна зважати, але, безумовно, вони стимулюють до роздумів: чи насправді варто цілком переходити до інновацій, ігноруючи позитивні набутки традиційного навчання?

Сучасні засоби навчання також мають як переваги, так і недоліки. Зараз існує безліч сучасних гаджетів, які можна використовувати для вдосконалення навчання в класі.

1. Використання комп'ютерів або ноутбуків із wi-fi з'єднанням у класі – це найважливіший інструмент сучасних методів навчання. Вчитель демонструє предмет на своєму ноутбукі/комп'ютері, який підключено до ноутбуків/комп'ютерів студентів через wi-fi.

2. Застосування ПК-екранів у навчальних закладах стає дуже поширеним: учитель готує слайди для відображення на ПК-екрані за допомогою проектора, який також може бути підключено до ноутбука/комп'ютера для демонстрації відповідних відео про об'єкт вивчення.

3. Послугування інтерактивними дошками, які забезпечують сенсорне керування комп'ютерними додатками. На дошці викладач або учень можуть малювати, писати або маніпулювати зображеннями, забезпечуючи інтерактивну, цікаву платформу. Основна перевага їх полягає в тому, що вчитель може показувати все, що можна побачити на комп'ютері.

4. Інші, менш популярні сучасні методи навчання включають використання цифрових ігор, спеціальних веб-сайтів або блогів для навчання, мікрофонів для проведення лекції в класі тощо.

Дослідження показали, що візуальні засоби масової інформації сприяють кращому розумінню предмету студентами. За допомогою сучасних методів викладання вчитель може охопити більше навчального матеріалу за менший проміжок часу, оскільки учні не виконують письмових завдань на дошці.

Згадаємо різні типи інструментів навчання, починаючи від традиційної дошки до пакетів електронного навчання. Старше

покоління згадує білу крейду для дошки, яку вони брали з собою до школи. Вона використовується й сьогодні в сільських, районних, муніципальних школах і часто є першим засобом навчання дитини. Планшетний ПК – інтерактивний навчальний посібник, сенсорний екран, легкий у користуванні. Пристрої (Apple iPad, вкладка Samsung Galaxy) можуть прислужитися для виконання дидактичних завдань, таких як: питання з декількома варіантами відповідей, наукові вікторини, головоломки, підсумковий тест тощо. Інтерактивна дошка – пристрій, на якому учень, відповідаючи на запитання, користується електронним пером і швидко отримує відгук про правильний / неправильний результат. Слайд-шоу та презентації Power Point – навчальні посібники, ефективні в графічному поясненні теми, які заохочують студентів до проведення багатьох досліджень і представлення проєктів, а простий портативний білий екран можна налаштувати практично в будь-якому місці в приміщенні або на відкритому повітрі. У педагогічній практиці поширено готові пакети електронного навчання для таких предметів, як історія, математика та іноземна мова. Оскільки на дітей і молодь шалений вплив мають відеоігри, iPadi та смартфони, не дивно, що в процесі навчання вони тягнуться до більш приємних для них технологічних інструментів. Діти виявляють більшу уважність, дисциплінованість, оскільки аудіовізуальні засоби сповна занурюють їх у матеріал, що вивчається.

Але назвемо й деякі безумовні недоліки електронних засобів навчання:

- багато компаній, які виробляють сучасні навчальні посібники, керуються законами маркетингу. Чи насправду настільки потрібні технологічні пристрої, як переконують педагогічну громадськість фахівці-маркетологи? Деякі освітні заклади піддаються на спокуси рекламодавців або діють на кшталт «інші мають і нам треба»;

- електронні навчальні посібники перешкоджають взаємодії «студент – викладач». Як свідчать спостереження, досить часто втрачаються сутність, істотні деталі при поясненні теми з технологічною допомогою;

- найбільшим недоліком застосування сучасних навчальних посібників є посутні інвестиційні вкладення, зокрема,

програмне забезпечення постійно вдосконалюється й потребує регулярних додаткових витрат;

- не всі вчителі здатні оперативно освоїти технологію, тому виникає необхідність постійного навчання й перепідготовки педагогів;

- електронні засоби, які використовуються, можуть бути неефективними для дітей з особливими потребами, які часто не в змозі швидко зрозуміти те, що вивчають через гаджети та комп'ютерні пристрої;

- для освітніх закладів, які завантажують і застосовують програмне забезпечення для прямого навчання в Інтернеті, існує постійна загроза зараження електронного простору вірусами. Надаючи доступ до Інтернету, важливо навчити учнів кібербезпеки та контролю сайтів, які вони відвідують.

Однак справжня й дуже серйозна проблема сучасних навчальних посібників «у пакеті» – це недостатній фізичний розвиток дитини, яка навчається в «електронному середовищі». У тих, хто багато сидить за комп'ютером, є ризик суглобних аномалій, остеохондрозу, синдрому зап'ястного тунелю, сухості очей, головного болю, погіршення зору й безлічі інших ускладнень. Кондиціонери у класах також не корисні для учнів / студентів, оскільки знижують швидкість спалювання зайвих калорій, що веде до ожиріння. Сучасні діти вважають за краще сидіти перед комп'ютером, телевізором удома, що не залишає часу для ігор і корисних заходів. Емоційний і психічний розвиток особистості також страждає, бо такий спосіб життя перешкоджає взаємодії з реальними людьми, підвищує стомлюваність, дратівливість, агресію. Якщо навчання й усі дослідження проводяться лише на комп'ютерах, ПК-проекторах (відео-, аудіо-презентації тощо), то учні не встигають поділитися своїми знаннями один з одним, з учителями, що негативно впливає на їх соціальний, інтелектуальний і розумовий розвиток.

На наше переконання, в освіті корисно поєднувати переваги традиційних і сучасних дидактичних методів для ефективного засвоєння будь-яких навчальних дисциплін, а саме:

- дошки та ПК-проектори можна використовувати в класі одночасно. Наприклад, складні математичні рівняння вчитель виводить на дошці, а підсумкові – на ПК-проекторі за допомогою слайдів; викладач-філолог для пояснення теоретичних положень

користується дошколю, а для включення учнів / студентів у розмовне середовище послуговується відео або анімацією;

- вчителі можуть розкрити нову тему за допомогою традиційних методів, а потім використовувати сучасні технології навчання для швидкого повторення й узагальнення матеріалу.

Висновки. Отже, немає сенсу обговорювати, який метод навчання кращий за інший, замість непродуктивних дискусій ми повинні зосередитися на забезпеченні якості системи освіти. Центральним чинником у виборі методів є потреби та індивідуальні особливості учнів. Технічна допомога – лише *додатковий інструмент* для навчання, а не його заміна. Нові й інноваційні методи прийнятні, якщо мають на меті доповнювати та вдосконалювати базові методи отримання знань. На нашу думку, ми зможемо розвинути кращу систему освіти за умов поєднання традиційних і сучасних дидактичних методів.

Список використаної літератури

- Бех, П. О. (1996). Концепція викладання іноземних мов в Україні. *Іноземні мови*, 2, 3-8.
- Гапонова, С. В. (1998). Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом. *Іноземні мови*, 1, 24-31.
- Boumová, V. (2008). *Traditional vs. Modern Teaching Methods: Advantages and Disadvantages of Each*. Master's Diploma Thesis. Sofia.
- Broughton, G. (1994). *Teaching English as a Foreign Language*. London: Routledge.
- Hadfield, J. & Hadfield, Ch. (2003). *Oxford Basics: Simple Speaking Activities*. Shanghai: Oxford University Press.
- Scrivener, J. (2005). *Learning Teaching*. Oxford: Macmillan.
- Wallace, M. (1991). *Training Foreign Language Teachers: A Reflective Approach (Cambridge Teacher Training and Development)*. Glasgow: Cambridge University Press.
- White, R. (1988) *The ELT Curriculum*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Yuliia Styrkina

MODERN AND TRADITIONAL METHODS OF TEACHING ENGLISH: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

The article reveals the conceptual visions of ways to update national pedagogical education. The emphasis is placed on the advantages and disadvantages of modern and traditional methods of teaching, distinguished by scientists. On making the revision of different views on the theme, the author comes to the conclusion, that there are pros and cons in modern methods of teaching the same as in traditional ones. The special concern is physical, emotional, mental state of pupils, who communicate more with virtual surrounding than with real people. Also, the concept of mosaic presentation of new material instead of traditional system demands detail analysis, the same as the value of the permanent stimulation of interest on the lessons which leads to the addiction to the entertaining context of the lesson.

The conceptual vision of Ukrainian and foreign scientists on this theme has been revealed in the article. They do all their best in there researches to solve the contradictions between the modern and traditional methods of teaching in the process of continuous personal and professional development. The ideas contained in the article deal with psychological and pedagogical mechanisms of personal and professional development, the

value content of general cultural, psychological and pedagogical and special subjects, the modern and traditional models of education and upbringing, which remains very relevant road maps to quality of Ukrainian pedagogical education. While analyzing many thoughts and opinions of native and foreign specialists, the author comes to the conclusion about the necessity of situational combination on the lesson of modern and traditional ways of a teaching subject.

Keywords: modern and traditional methods of teaching; grammar-translational method of teaching; communicative method; multimedia study; distance study; computer study; development of a child.

References

- Bekh, P. O. (1996). *Konceptsiia vykladannia inozemnykh mov v Ukraini* [Conception of teaching foreign languages in Ukraine]. *Inozemni movy*, 2, 3-8 [in Ukrainian].
- Boumová, V. (2008) *Traditional vs. Modern Teaching Methods: Advantages and Disadvantages of Each*. Master's Diploma Thesis. Sofia.
- Broughton, G. (1994). *Teaching English as a Foreign Language*. London: Routledge.
- Gaponova, S. V. (1998). *Suchasni metody vykladannia inozemnykh mov za rubezhem* [Modern methods of teaching foreign languages abroad]. *Inozemni movy*, 1, 24-31 [in Ukrainian].
- Hadfield, J. & Hadfield, Ch. (2003). *Oxford Basics: Simple Speaking Activities*. Shanghai: Oxford University Press.
- Scrivener, J. (2005). *Learning Teaching*. Oxford: Macmillan.
- Wallace, M. (1991). *Training Foreign Language Teachers: A Reflective Approach (Cambridge Teacher Training and Development)*. Glasgow: Cambridge University Press.
- White, R. (1988). *The ELT Curriculum*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd
- Одержано 30.03.2019 р.
-

УДК: 371.13.036=111

DOI: 10.33989/2226-4051.2019.20.171678

Оксана Рудич, м. Полтава

ORCID: 0000-0001-9203-7262

ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено пошуку нових ефективних методів навчання англійської мови за допомогою використання сучасних джерел набуття інформації. Розглядаються особливості практичного використання мережі Інтернет у процесі навчання англійської мови. Наведено класифікацію та окреслено специфіку опрацювання мультфільмів, неігрового кіно, пісенного матеріалу як засобів ефективного навчання англійської мови на різних етапах її вивчення. Стаття містить посилання на доступні, безкоштовні джерела.

Ключові слова: сучасні технології; навчання англійської мови; документальний фільм; анімаційний фільм; мережа Інтернет.

© О. Рудич, 2019